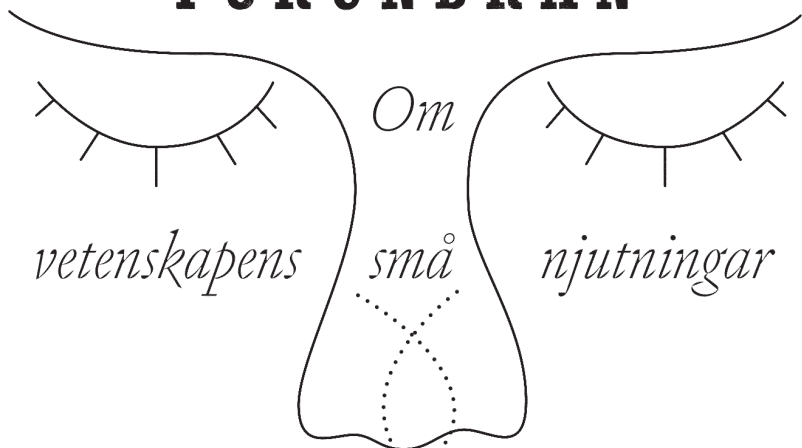

FÖRUNDRA

vetenskapens

Om

små

njutningar

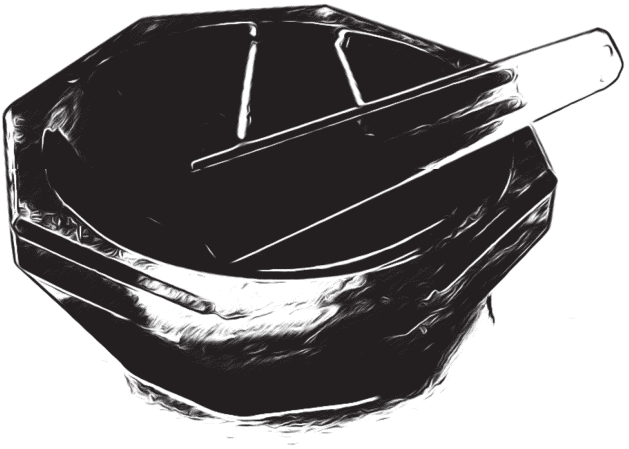
ULF ELLERVIK

fri tanke

Innehåll

Prolog	7
Först	11
Hypotes	13
I källaren	17
Att börja	21
Vita kristaller	25
Fyra timmar	29
Utbyte	33
Koksalt	37
Konsten att destillera.....	41
Kemiskt sudoku.....	47
Grillad spädgris	51
Nystekt spätta i Skillinge.....	55
Svarande	59
Los Angeles	63
Gryning.....	67
Linus Paulings kontor	71
Ovanligt farligt.....	75
Salve!	79
Opposition	85

I tryck	89
Namngivning.....	95
En röd bok.....	99
Kvart över.....	103
Professor	107
Förvisad	111
Möte i Bangalore.....	115
Modeller.....	119
Singapore.....	125
Samuel-D-Jackson	131
Okänd gasflaska	135
Lyckad demonstration	141
Hg.....	145
Kuriosakabinett	149
Akademien.....	155
Expert	159
Sist.....	163
Epilog	169
Tack.....	171

Först

JAG MINNS DET väldigt tydligt. Jag var på en konferens i Grenoble, alldeles vid randen av de franska alperna. Det var en av de första konferenser jag deltog i som ung, självständig forskare. Det var en bra konferens. Synnerligen välorganiserad och eftersom vi var i Frankrike serverades vin till varje lunch.

Det var ganska sent på eftermiddagen och föreläsningen jag lyssnade på var inte särskilt spännande. Framförandet var mediokert och innehållet långt mindre intressant än vad titeln utlovat. Av artighet brukar jag lyssna klart på de föreläsningar jag bestämt mig för att gå på. Det är väldigt jobbigt om publiken, eller till och med enstaka personer, lämnar lokalen. Självförtroendet får sig en törn. Kanske var det lunchvinet eller bara det långsamma framförandet. Jag kände mig i vart fall ganska dåsig.

Kreativitet är märkligt. Det är svårt, för att inte säga omöjligt, för mig att vara kreativ på kommando. Det krävs nya intryck för att jag ska tänka nya tankar. Det kan vara ett samtal eller en text jag läser. Det behöver

inte ens vara vetenskap. Konsten får min hjärna att ledas in på nya vägar. Skönlitteratur öppnar nya dörrar i hjärnans irrgångar. Det är därför det är så viktigt att möta nya människor. I de slumpmässiga samtalen frodas kreativiteten. Jag behöver också varva ner för att tänka fritt. Det mest effektiva sättet för mig är att springa. Efter några kilometer kommer jag in i en lunk och tappar tidsuppfattningen. Jag slappnar av och inte helt sällan hittar jag lösningen på ett klurigt vetenskapligt problem. Eller för den delen något annat dilemma, hemma eller på jobbet.

Så, där satt jag på en tämligen tråkig föreläsning i östra Frankrike och tankarna vindlade. Det var dock något som fångat min uppmärksamhet. Troligen något som föreläsaren sagt. Något som gjorde att hjärnan fokuserade på kemi igen. Plötsligt hade jag det. Lösningen på ett problem jag grunnat på i veckor. Jag ville syntetisera en speciell kolhydrat, xylos, där en syreatom var utbytt mot en kolatom. Det låter inte så komplicerat men i själva verket är det förvånansvärt svårt. Vad jag plötsligt insåg var att jag, istället för att byta ut atomen, kunde använda ett helt annat socker, ifall jag vände ut och in på det. Den sista positionen blev den första och med lite kemiskt trixande kunde jag sedan nå den önskade föreningen på ett helt nytt sätt.

Det var oerhört enkelt. Det var bara det att ingen tänkt på det innan. Jag var först.